

Ne le naš, tudi drugi šolski sistemi po svetu se soočajo s problemom, kako naj gre šola v korak s hitrim razvojem postmoderne družbe, kjer kopičenje podatkov in dejstev z enim samim pravnim odgovorom nima nobenega smisla več, kot nujnost pa se kažejo razvijanje ustvarjalnih veščin razmišljanja, sposobnost prilaganja na hitre spremembe in pripravljenost na vseživljenjsko učenje. Šole morajo, da bi mlade pripravile na izzive sodobnega življenja, postati kreativne, bolj življenjske. Z orodjem CoRT dr. Edwarda de Bona, pravi mag. Nastja Mulej, pionirka te metode na Slovenskem, bi ustvarjalnemu razmišljanju v šolah odprli vrata.

Ustvarjalno razmišljanje v vsako šolo

Na javni tribuni Civilne iniciative »Kakšno šolo hočemo«, ki je bila 10. novembra v prostorih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS v Ljubljani, so tako strokovnjaki kot tudi šolniki iskali odgovore na to, kako bi naše šole lahko postale kreativne. Naše zanimanje je vzbudila predstavitev mag. Nastje Mulej, licencirane trenerke metod razmišljanja dr. Edwarda de Bona, saj ta ni ponujala le razmišljanja, kaj bi bilo treba za doseg tega cilja spremeniti, ampak je predvsem pokazala tudi kako, kar pa v tovrstnih razpravah doživimo bolj redko. Pa ni šlo le zgolj za teoretična izhodišča in delavnico za prisotne, tudi učitelji, ki se teh metod dela že poslužujejo, so nam slikovito opisali, kako orodja CoRT (Cognitive Rese-

arch Trust – Sklad za raziskave o razmišljanju) spreminjajo razmišljanje, tako njihovo lastno kot tudi njihovih učencev, v ustvarjalnejše, kako se izboljšuje njihova osredotočenost, to je širina zaznavanja, kako se pozitivno spremeni tudi odnos do idej drugih, kako pridobimo boljšo samopodobo in dosegamo boljše rezultate.

Metoda si v šolo z veliko vztrajnostjo mag. Mulejeve utira pot skozi stranska vrata, preko učiteljev, ki so prepoznali vrednost de Bonovih orodij in jih v praksi navdušeno uporabljajo v krožkih za razmišljanje. Skupaj z mag. Bojano Tancer, licencirano trenerko za CoRT, ki je s pedagoškim eksperimentom dokazala, da poučevanje ustvarjalnega razmišljanja pomeni za učence dodano

vrednost, usposabljata novih, znanj željnih učiteljev, in upata, da se bo kmalu metoda sistemsko uvedla v šole.

Z učenjem ustvarjalnega razmišljanja do kreativne šole

»Pot do kreativne šole je v učenju kreativnega razmišljanja,« je prepričana mag. Nastja Mulej, »kjer v ospredju ne bodo kritično mišljenje s presojanji, vrednotenji in ocenjevanji, pretežno za nazaj, z eno samo pravo rešitvijo, ampak jih bo učila predvsem ustvarjalnega razmišljanja, da se bodo naučili razmišljati naprej, k več možnim rešitvam, hkrati pa bodo znali prisluhniti idejam drugih in skupaj z njimi najboljše tudi udejanjiti.«

Mag. Nastja Mulej sicer izhaja iz gospodarstva, kjer dejavno uči kreativnega razmišljanja gospodarstvenike, da je treba ta znanja vključiti tudi v šolanje otrok in mladine, pa je začutila potrebo ob svojih dveh otrocih. Odtlej si prizadeva, da bi de Bonove metode CoRT začeli učiti v šoli kot samostojen predmet. »Vrgla sem se v akcijo in imela srečo, ko sem k sodelovanju povabila šolsko psihologinjo mag. Bojano Tancer, ki se je z de Bonovimi orodji že seznanjala na Malti in je bila prav tedaj namenjena delati doktorat. Tako se je začela najina skupna pot,« je iskreno vesela, da sta to zgodbo zasnovali skupaj. Vse je že kazalo, da bo z dr. Lukšičem, tedanjim ministrom za izobraževanje, preboj storjen, a se je pozneje zgodila slovenska realnost, sestanki na sestanke, brez učinka in brez rezultata. Sedanja ministrica dr. Maja Makovec Brenčič pravi, da ministrstvo v novi finančni perspektivi z novimi projekti odpira več možnosti za tako imenovana učna okolja, ki omogočajo premoščati tudi konvencionalne okvire in dajejo priložnost različnim konceptualnim pristopom. Prijaviti se bo treba na konkurenčno odprte razpise in je seveda možno, da se bodo našle sinergije. To bi bil velik korak naprej za učenje razmišljanja v šolah. A najprej se bo treba prijavit in na razpisu uspeli.

Seveda imajo metode CoRT učinek le tedaj, če jih redno treniramo, kar mag. Mulejeva primerja s treningom telesa: »Trening razmišljanja je enak kot trening telesa, redno moraš trenirati, da prideš v 12. nadstropje in nisi zadihan, in redno moraš razmišljati, da boš znal problem, ko se soočiš z njim, ustrezno rešiti.«

Mag. Nastja Mulej: »Kakovost našega življenja in kakovost našega učenja sta pač odvisni od kakovosti našega razmišljanja. Le-to pa ni odvisno od naše inteligence – ker je razmišljanje večina. Če se ga naučimo in vadimo, postanemo spretni misleci in bolj pripravljeni na izzive 21. stoletja v globalni družbi.«

S treningom ustvarjalnega razmišljanja CoRT v šestih moduli po 10 ur treniramo osredotočenje, kako organizirati svoje razmišljanje, kako ga opazovati v nesoglasjih, kako do kreativnega razmišljanja, kako do informacij in kako ravnati s čustvi ter kako usmerjati razmišljanje z vizualnimi simboli.

Pedagoški eksperiment v Sloveniji potrdil uspešnost metode CoRT

Pedagoški eksperiment, s katerim je mag. Bojana Tancer, psihologinja na OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu, preizkušala de Bonove metode CoRT 1 in CoRT 4, je trajal dvakrat po dve leti, prvo leto v oddelku 5., drugo pa v oddelku 6. razreda, učenci so imeli ob soglasju staršev dve uri pouka več. A so zelo radi hodili h krožku razmišljanja.

»Primerjava pred eksperimentom in po njem je pokazala, da se je s treningom razmišljanja zelo izboljšala pozornost in vsi parametri ustvarjalnega razmišljanja,« predstavi učinke metode CoRT mag. Tancerjeva. Zanimalo jo je tudi, ali vsi otroci pridobijo enako. »Napredovali so oboji, učenci z visoko in tudi učenci z nizko ustvarjalnostjo. Drugi celo bolj. Rezultati obojih so se zblížali, kar pomeni, da CoRT zmanjša razliko. Metoda ima potencial, saj dobro »nagovori« vse učence, tudi tiste s slabšimi rezultati. Moč teh tehnik me je presenetila,« doda mag. Tancerjeva, ki so ji izsledki raziskave dali nov zagon za poučevanje učiteljev, ki svoje znanje neposredno prenašajo na otroke.

»Koncept CoRT dr. de Bona je odličen didaktičen pristop za spodbujanje razmišljanja, primeren za vse predmete, tudi motiviranost učencev se poveča, kar je v šolah sicer problem,« pove mag. Tancerjeva. O tem, kako in kdaj trening strategij po konceptu CoRT tudi sistemsko vključiti v šole, pa pravi, da je sicer trenutno mišljeno, da bi se poučeval kot izbirni predmet, idealno pa bi bilo, da bi ga nekoč v prihodnosti učitelji uporabljali pri svojem pouku in s tem učencem olajšali učenje in življenje.

»Preverjeno je, da metoda učinkuje, urijo se večine prihodnosti, za sedanje generacije nujno potrebne,« poudari mag. Tancerjeva. »Žal so v šoli zanemarjene, šola s svojim načinom dela ustvarjalnost celo krni, ko pa mladi pridejo na trg dela, se pričakuje, da bodo imeli ideje, s katerimi bodo pomagali tako sebi kot tudi gospodarstvu.«

Izsledke raziskave si lahko preberemo v zborniku mednarodne konference EDUvision 2014. Vpliv učenja strategij razmišljanja na ustvarjalno razmišljanje učencev v osnovni šoli – Trening strategij po konceptu CoRT Edwarda de Bona.

Učitelji o poučevanju ustvarjalnega razmišljanja

Bernarda Mal, učiteljica slovenščine, OŠ Moravče: »Učiteljem je jasno, da šolski sistem otrok ne pripravlja na življenje, in tisti, ki smo že po naravi vsaj malo kreativni, iščemo poti, kako bi otrokom v obstoječi šolski sistem dodali vrednost znanja za vsakdanje življenje. Tako sem odkrila de Bonova orodja za razmišljanje. V krožku za razmišljanje sem učence z orodji urila, da si upajo in znajo skočiti iz linearnega šolskega razmišljanja. Vsi, ki so bili vključeni, so v razmišljanju prekosili sošolce. Tudi kolegi pravijo, aha, to so pa ti! Da zagotovo pusti sled, kaže tudi izjava učence Lucije, ki je k uram razmišljanja hodila tri leta in pravi, da je njeno življenje, odkar pozna de Bona, bistveno manj zmedeno.

Ker je v krožek učence težko privabiti, letos de Bonove strategije razmišljanja neposredno uvajam v pouk in so ga deležni vsi učenci. Učencev ne učim, kaj je katero orodje, kako se ga uporablja in čemu je namenjeno, preprosto ga uporabljam. Če ga učenec uporablja naprej sam, je ustvarjalnega razmišljanja vse bolj vešč in dosežki so tu. Otroški parlament je z orodji postal nekaj čisto drugega, ne gre več le za podajanje

Metodo ustvarjalnega razmišljanja CoRT je razvil dr. Edward de Bono

Metodo CoRT uporabljajo v osnovnih in srednjih šolah v 44 državah po svetu: v Avstraliji (60 odstotkov vseh šol), Kanadi (40 odstotkov šol), Singapurju (102 šoli), Kitajski (več kot pol milijona šol), v Venezueli (2 uri tedensko). UNESCO in WHO sta razvila radijski program za učenje razmišljanja v oddaljenih nigerijskih vaseh. Predmet je na urniku v Združenih arabskih emiratih in Argentini. V Sloveniji je za zdaj metoda vpeljana samo pri krožkih razmišljanja.

Mag. Bojana Tancer: »Lekcije učenja razmišljanja niso težko izvedljive in učinkujejo, ne le za povečanje pozornosti in kreativnosti, ampak tudi za reševanje konfliktov, delujejo proti stereotipom, predsodkom, proti egocentričnosti, imajo neko socialno noto, uporabne so pri vzgojnih temah, spodbujajo skupinsko delo, kar je mladim všeč.«

informacij, ampak se o njih odvija razprava, probleme spreminjamo v izzive, iščemo možne rešitve, izbiramo prioritete, cilje in o dosežkih tudi poročamo. Za zelo uporabna so se orodja izkazala tudi v šolskih zbornicah in pri delu s starši.«

Daša Vukašinić, učiteljica v OPB, OŠ Dragomelj: »Šola razmišljanja je zelo učinkovita in usmerjena v kreativnost. Vodim jo že drugo leto, lani kot interesno dejavnost, letos pa so vključeni vsi otroci obeh oddelkov 4. razreda, zraven pa s kolegico vključujeva še ples. Prednost tega, da so vključeni vsi učenci, je v tem, da vključiš tudi zadržane in skrite, ki bi sicer ostali ob strani. Največ pridobijo prav otroci, ki učno niso tako uspešni in razmišljajo na svoj način. Rezultati so takojšnji, otroci zelo uživajo, veliko je smeha, a to ni samo zabava, je tudi resno delo.

Bernarda Mal: »Prepričana sem, da bi de Bonove strategije morali uvesti v poučevanje vseh predmetov. Zato je nujna uvedba modula na pedagoških fakultetah, bodoči učitelji bi se izurili za učenje z orodji za razmišljanje in jih pozneje smiselno, glede na starost otrok in specifično predmeta, vnašali v pouk kot metodo dela.«

Kristina Zupančič, specialna pedagoginja, OŠ Rodica: »Šolski sistem me občasnno omejuje, zato preskušam različne druge stvari. Tako sem naletela tudi na de Bonove tehnike razmišljanja CoRT, ki učijo, kako naučiti otroke ustvarjalnega razmišljanja. To je optimističen način razmišljanja in ljudem, ki smo po duši pesimistični, lahko da žarek optimizma. Zaznala sem, da te tehnike zelo dobro vplivajo na učence, ki so sicer zelo uspešni, a zelo togi v razmišljanju. Kar tri mesece sem potrebovala, da sem jih sprostila, da so si upali stopiti zunaj okvirjev šolskega sistema in biti kreativni. Odlične so tudi za učence s težavami pri osredotočenju in za dislektike, ki raz-

Kaj je CoRT?

CoRT je kratica za Cognitive Research Trust (Sklad za raziskave o razmišljanju), kar je de Bonova dobrotelna organizacija (1974). CoRT je tudi drugo ime za poučevanje razmišljanja v šolah. »To je program, ki učence uči spretnosti učinkovite uporabe lastne pameti ter jim pomaga, da večino razmišljanja vadijo,« pojasni mag. Mulejeva. »Program je v šestih delih, vsak izmed njih ima vsaj 10 različnih lekcij. Pri nas trenutno učimo le CoRT 1, ki nas vodi v celovitost, usmerjanje zaznav, in CoRT 4, ki nam odpira vrata v kreativnost.«

Tudi na predmetni stopnji, v 8. razredu, učenci po teh metodah delajo z navdušenjem, se povezujejo, govorijo iz sebe, hkrati pa morajo upoštevati dejstva, po katerih se ravna. De Bonove metode uporabljam na vseh področjih svojega delovanja, tudi z mlajšimi učenci v podaljšanem bivanju.

Ključnega pomena za vnašanje pozitivnih novosti v šolo je izobraževanje učiteljev, v učitelje, sploh v tiste, ki so željni znanja in novosti, se splača investirati. Če vodstvo to spodbuja, je to za otroke le dobiček.«

Kristina Zupančič: »Krasno bi bilo, če bi vsa šola živela s CoRT-om, če bi učenje razmišljanja postavili sistemsko. Če se naučimo voditi, stvari postanejo usmerjene, najboljše ideje pa preidejo v akcijo in najdejo svoj smisel.«

Kristina Zupančič: »Na izobraževanju v Parizu so tudi udeleženci iz drugih držav poročali o potrebi po vnašanju kreativnosti v šolski sistem. Učence ta preveč ukaluplja, saj jim nudi le eno pravo pot in tako zmanjšuje njihovo kreativnost. Zato je tako zelo nujno, da se v šole vključi učenje razmišljanja.«

mišljajo drugače, s temi metodami pa zacvetijo in imajo takšne ideje, da človeka spreleti kar mrz po telesu, res so prav neverjetne. Letos krožka ne izvajam, vnašam pa tehnike v druge šolske dejavnosti, kot je tehnični dan o poklicnih odločitvah. Tehnike CoRT so večinoma dobro sprejete in zelo motivacijske, otroci spoznajo del sebe in da je dovoljeno razmišljanje tudi na drug način.«

